

herziening van de rechtsbijstand. Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de vaste commissie voor JenV de minister op 16 juli 2019 een brief gestuurd, waarop de minister op 27 augustus 2019 heeft gereageerd. In hun brief hebben de leden de vaste commissie voor JenV de minister verzocht om de Kamer nader te informeren over de redenen waarom 20% van de rechtszoekenden niet tevreden is over bijstand van een pro-Deo advocaat en of dit het gevolg kan zijn van de uitkomst van hun rechterlijke procedure. Voorts is gevraagd of de minister bereid is dit onderzoek uit te voeren en de Kamer hierover te rapporteren. In zijn reactie geeft de minister allereerst aan ontevredenheid over bijstand kan ontstaan omdat een juridische benadering lang niet altijd een oplossing biedt voor de achterliggende problematiek. Het nieuwe stelsel is er dan ook op gericht om waar nodig en mogelijk de hulp zoveel mogelijk integraal vorm te geven met een goede verbinding tussen het juridische en sociale domein. Daarnaast is het van belang geschillen in een vroeg stadium op een laagdrempelige manier op te lossen. Het feit dat één op de vijf mensen die een juridische weg kiest, aangeeft dat hun problemen daarmee niet zijn opgelost, staat verder volgens de minister los van de tevredenheid van burgers over de afhandeling van bijstand door een pro-Deo advocaat. Een burger kan tevreden zijn over bijstand door een pro-Deo advocaat terwijl zijn problemen toch niet zijn opgelost. De interpretatie dat 20% van burgers ontevreden is over de bijstand van een Pro-deo advocaat wordt dan ook niet door de minister herkend. Wat betreft de tevredenheid van de burger over de bijstand door een Pro-deo advocaat wordt voor het overige verwezen naar de nulmeting van de Raad voor Rechtsbijstand. De Raad voor Rechtsbijstand presenteert hier de resultaten van de klanttevredenheidsonderzoeken die zijn uitgevoerd onder loketklanten en toevoegingsgebruikers die betrekking hebben op hun beleving van (het resultaat) van de dienstverlening. Aangezien de Raad voor Rechtsbijstand reeds onderzoek doet naar en publiceert over de tevredenheid van burgers over de bijstand door een

Pro-deo advocaat, zal het gevraagde onderzoek niet uitgevoerd worden. De commissie heeft verslag uitgebracht van het gehele met de minister gevoerde schriftelijk overleg.

Kamerstukken I 2018/19, 34 775 VI, AW

Programma Rechtsbijstand

Brief van de minister voor Rechtsbescherming (12-07-2019) bij de aanbieding van de voortgangsbrief Programma Rechtsbijstand.

– In deze brief wordt allereerst een toelichting gegeven op het uitvoeringsplan voor de stelselherziening en de wijze waarop dat plan in samenspraak met de betrokken partijen tot stand is gekomen. Vervolgens wordt onder ‘stand van zaken’ de voortgang van de afgelopen maanden toegelicht aan de hand van de thema’s, die ook centraal staan in de contourennota: centraal stellen van de rechtzoekende, de inrichting van de laagdrempelige toegang, de rechtshulp pakketten en de rol van de overheid. Daar waar pilots lopen worden ze in de brief toegelicht bij de betreffende thema’s. Bij de voortgangsbrief zijn tot slot de volgende bijlagen opgenomen: 1. Uitvoeringsplan programma Rechtsbijstand en visuele samenvatting uitvoeringsplan programma Rechtsbijstand, 2. Starting Gate Modernisering Rechtsbijstand, 3. Toelichting doorrekening bij contourenbrief modernisering stelsel van 9 november 2018 en 4. Eindrapportage marktverkenning rechtshulp pakketten. Voor het eind van het jaar zal de tweede voortgangsrapportage gestuurd worden naar de Kamer.

Kamerstukken I 2018/19, 34 775 VI, AX (+ bijlagen)

Blockchain

Brief van de minister voor Rechtsbescherming (28-08-2019) bij de aanbieding van het WODC-rapport ‘Blockchain en het recht’.

– Het onderzoek is verricht door het Tilburg Institute for Law and Technology in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van JenV. Een reactie op het onderzoek is in voorbereiding.

Kamerstukken I 2018/19, 35 000 VI, R (+ bijlage)

Wilt u dat uw (juridische) proefschrift of dat van iemand die u kent aangekondigd wordt in deze rubriek dan kunt u het proefschrift en een samenvatting sturen naar het redactie bureau; zie colofon.

Oraties

Op donderdag 3 oktober 2019 om 16.15 uur is *prof. dr. Henk Addink* voornemens afscheid te nemen als hoogleraar Bestuursrechtelijke aspecten van goed bestuur aan de Universiteit Utrecht, met een college getiteld: *Beginselen in het bestuursrecht en het integriteitsbeginsel als hoogleraar bestuursrechtelijke aspecten van goed bestuur*. Belangstellenden zijn van harte welkom om dit college bij te wonen. Aansluitend is er een receptie in de Senaatszaal. Hoogleraren worden van harte uitgenodigd om in het cortège mee te lopen en worden daartoe uitgerijkt om 16.00 uur verwacht in kamer 1.7 van het Academiegebouw. •

Plaats: het college wordt gegeven in de aula van het Academiegebouw, Damplein 29 te Utrecht

Detentiefasering en open einde

Op dinsdag 15 oktober 2019 houdt *prof. mr. Sanne Struijk* om 16.15 uur haar oratie als bijzonder hoogleraar penologie en penitentiaal recht aan de faculteit Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Groningen. De oratie is getiteld: *Over holle f(r)ases en de openheid van detentie*.

De vraag of en zo ja, hoe crimineel gedrag moet worden bestraft en wanneer, voor hoe lang en op welke wijze dit vrijheidsbeneming rechtvaardigt, is niet nieuw. De bijbehorende antwoorden zijn daarentegen vrijwel continue aan verandering onderhevig, als gevolg van ontwikkelingen in de samenleving, politiek en het strafrechtelijk sanctiestelsel. Dit wordt duidelijk zichtbaar in de detentieperiode, waarin de grondslag, betekenis en doelstelling van de vrijheidsbenemende straf wordt gekoppeld aan een normering van de wijze waarop die vrijheidsbeneming plaatsvindt. Om die reden is de detentieperiode bij uitstek een terrein voor wetenschappelijke en didactische bestudering vanuit de leer

van de penologie en het penitentiair recht, de beide facetten van de gelijknamige Groninger leerstoel. De vrijheidsbenemende straf heeft een veranderde plaats en betekenis in ons sanctiestelsel gekregen, terwijl de tenuitvoerlegging ervan meer dan ooit in het teken wordt gesteld van een veilige en delictvrije terugkeer van gedetineerden in de samenleving. In wet en beleid heeft dit tot verscheidene implicaties geleid voor zowel de interne als de externe rechtspositie van de gedetineerde. Er wordt steeds meer van gedetineerden verwacht, terwijl de verwachtingen bij de gedetineerden zelf juist lijken te worden getemperd door een uitholling van zowel het stelsel van detentiefasering als de overkoepelende normering. Bovendien wordt de gedetineerdenpopulatie gekenmerkt door een toenemende individuele, psychosociale problematiek, waardoor het de vraag is of de verwachte mate van zelfredzaamheid wel reëel is. In de oratie worden die implicaties voor de rechtspositie geschetst, vanuit het perspectief van het spanningsveld tussen de verworvenheid van de detentiefasering en het door de wetgever voorziene open einde daarvan. •

Plaats: Aula Academiegebouw, Broerstraat 5, Groningen

Promoties

Bruggen bouwen over de kenniskloof

De dissertatie van *Jim Faas* gaat over de inzet van medisch deskundigen in arbeidsongeschiktheidszaken door de bestuursrechter.

Op basis van zijn ervaring en kennis als jurist én verzekeringarts weet Faas knelpunten, kansen en inzichten uit twee domeinen met elkaar te combineren. Voor zijn onderzoek bekeek Faas procesdossiers, interviewde hij rechters en analyseerde hij jurisprudentie. Rechters zijn geen artsen. Toch moeten ze stelselmatig in beroepszaken over arbeidsongeschiktheid medische rapporten beoordelen. De vraag is of zij daar wel toe in staat zijn. Ze kunnen, als ze er niet uitkomen, zelf een medisch deskundige inschakelen. Dan moeten ze het rapport van

de deskundige op waarde schatten. Kunnen ze dát dan wel? De inbreng van die medisch deskundige is doorslaggevend voor de uitkomst van de beroepszaak. Daarom is het van groot belang dat dit proces niet alleen zorgvuldig en inzichtelijk verloopt, maar ook inhoudelijk de toets der kritiek kan doorstaan.

Over dit type beroepszaken wordt veel geklaagd door burgers die moeite hebben om met de juiste middelen afwijzende besluiten van UWV over een Ziektewet-, WIA- of Wajonguitkering te bestrijden. Is hier wel sprake van een eerlijk proces en 'equality of arms' conform artikel 6 van het Europees Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens?

Faas ontrafelde minutieus alle verschillende stappen die de bestuursrechter in arbeidsongeschiktheidszaken doorloopt. Hoe hij naar medische rapporten kijkt, welke inbreng hij verwacht van de burger en van UWV, wanneer hij aan het twifelen slaat, wanneer hij er toe komt zelf een deskundige in te schakelen en wie dat dan precies moet zijn, waarna het vraag-en-antwoord spel met de deskundige volgt. Hij ontdekte dat zich in dit proces heel wat situaties of beslismomenten voordoen, waar de door de bestuursrechter gemaakte keuzes de kwaliteit van de rechtsgang en het uiteindelijke gerechtelijk oordeel substantieel negatief kunnen beïnvloeden. Zowel de huidige uitvoering van het proces als de inrichting er van – het zogenaamde 'adviesmodel' – zijn daaraan debet. De bron van veel dat mis kan gaan is de kenniskloof tussen de juridische en de medische discipline. Het ontbreekt daarbij fors aan transparantie over de bekwaamheden van alle in dit proces betrokken medisch deskundigen.

Faas komt tot een 25-tal knelpunten, die hij van aanbevelingen voorziet. Zo moet de rechter zich meer bewust zijn van het feit dat hij niet weet wat hij niet weet, meer oog hebben voor de zwakke rechtspositie van de burger en zich tijdens het proces veel directer en ook vaker laten informeren door een medicus. Daarnaast kent het weten van medisch deskundigen ook zo zijn beperkingen. Het is dan ook de hoogste tijd dat zij zich duidelijk en transparant aan de bui-

tenwereld presenteren door bijvoorbeeld een traceerbaar 'position paper' of 'disclosure statement.' Verder pleit Faas voor het experimenteren met alternatieve inrichtingen van het proces om zo de impact van de kenniskloof te verkleinen.

Faas promoveerde op 5 september jl. aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Zijn promotoren waren prof. mr. dr. Arno Akkermans en prof. mr. dr. Willem Bouwens, en copromotor dr. Ton Schellart MBA. •

Jim (W.A.) Faas

Bruggen bouwen over de kenniskloof. De inzet van medisch deskundigen in arbeidsongeschiktheidszaken door de bestuursrechter

Handelseditie: Uitgeverij Paris 2019, 358 p.

ISBN 978 94 6251 203 0

Open access: <https://research.vu.nl/en/publications/bruggen-bouwen-over-de-kenniskloof-de-inzet-van-medisch-deskundig>

Zorg(e)loze jeugd

De titel van het proefschrift van *Romy de Jong* 'Zorg(e)loze jeugd. Een multidisciplinair onderzoek naar een juridische grondslag voor de gedwongen bescherming van transitiejongeren' verwijst naar jongeren die zich ontworstelen aan de zorg die eigenlijk nog niet gemist kan worden. De transitiejongeren (ook wel 'care leavers' genoemd) die in het onderzoek centraal staan zijn jongmeerderjarige zorgverlaters, bij wie in verband met het onttrekken aan zorg de dringende noodzaak wordt gevoeld door hulpverleners om (ook) na het bereiken van de meerderjarigheid en na het vertrek uit de residentiële jeugdhulpverlening (in bijvoorbeeld de gesloten jeugdhulp of andere vormen van specialistische jeugdhulp) zorg te verlenen. Voortgezette gedwongen bescherming is voor deze jongeren met complexe meervoudige problemen lastig, omdat daartoe de juridische mogelijkheden dikwijls ontbreken. Immers, vrijwillige hulp wordt door hen meestal niet gezocht of door hen afgewezen en het jeugdbeschermingsrecht biedt voor hen geen of onvoldoende mogelijkheden in verband met de leeftijdsgrens bij achttien jaar.

De Jong onderzocht de problematiek om deze jongeren toch gedwongen bescherming te kunnen bieden vanuit verschillende perspectieven. Naast een rechtswetenschappelijke analyse bestaat het onderzoek uit een sociaalwetenschappelijke en medisch-wetenschappelijke analyse van de transitieproblematiek. Vanuit de verbinding tussen deze wetenschappen is zij tot diverse conclusies gekomen. De centrale bevinding is dat er zowel op niet-juridisch als juridisch niveau te weinig aandacht is voor het door haar belichtte fenomeen van de transitieproblematiek. Wel bestaat er een breed gedeelde wetenschappelijke consensus over het bestaan van een probleemgroep met transitieproblemen. Echter, er is ook (nog) veel onduidelijkheid dan wel onbekendheid over deze jongeren, omdat zij tot op heden nog niet als zodanig integraal onderwerp zijn geweest van onderzoek. Uit het onderzoek blijkt verder dat er – juridisch gezien – na het achttiende jaar geen adequate regelingen zijn voor een voortgezette bescherming van transitiejongeren op basis van ‘opvoedkundige grond’. In het proefschrift worden de huidige wettelijke mogelijkheden onderzocht op hun toepasbaarheid voor deze jongmeerderjarige probleemjongeren. De bescherming van transitiejongeren kan wel plaatsvinden op andere leeftijdsongevoelige juridische grondslagen, en de daarop gebaseerde wet- en regelgeving, zoals de Wet BOPZ, die per 2020 wordt vervangen door de Wet verplichte ggz en Wet zorg en dwang en de regels voor meerderjarigenbescherming, maar daarin ontbreekt de specifieke aandacht voor jongmeerderjarigen en – dus – ook voor transitiejongeren. Bovendien zijn de in die wetten geregelde grondslagen voor gedwongen hulpverlening zeer toegespitst en daarom niet toepasbaar voor een groot deel van de jongmeerderjarigen met problemen. De centrale conclusie is dat voordat een juridische vertaling wordt gemaakt van het probleem, er eerst meer onderzoek zal moeten worden gedaan naar de kenmerken – overeenkomsten en verschillen – en de noodzakelijke behoeften van transitiejongeren. Daarnaast wordt aanbevolen aan om gedurende een afgebakende

periode op grond van een experimenteerbepaling te experimenteren met diverse modaliteiten van verplichte residentiële én andere zorg, zoals bijvoorbeeld besloten, open en ambulante oplossingen, voor transitiejongeren. De uitkomsten daarvan zullen uitwijzen of de veronderstelde verplichte residentiële (of andere) zorg ook nodig en zinvol is of kan zijn, en zo ja, onder welke voorwaarden. Indien het experiment resulteert in wetenschappelijke zekerheid, zal een logische vervolgstap zijn dan dat met deze resultaten een basis wordt gelegd voor een nieuwe wettelijke regeling voor (gedwongen) voortgezette hulp aan transitiejongeren. De Jong promoveerde op 3 september jl. aan Tilburg University. Promotor was prof. mr. Paul Vlaardingebroek en copromotor prof. mr. Jan Vranken. •

Romy de Jong

Zorg(e)loze jeugd. Een multidisciplinair onderzoek naar een juridische grondslag voor de gedwongen bescherming van transitiejongeren

Maklu Uitgevers n.v. 2019, 480 p.

ISBN 978 90 4660 990 3

Scriptie

Mensenhandel: een idiosyncratische strafbaarstelling

Uit recente rapporten van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen blijkt dat een duidelijk zicht op mensenhandelslactoffers naar de achtergrond lijkt te verdwijnen, terwijl mensenhandeldaders steeds vaker onbestraft blijven. Een oorzaak hiervan is dat een éénduidig begrip van het delict ‘mensenhandel’, ondanks aanvaarde definities ervan in Europese en internationale rechtsinstrumenten, ontbreekt. De Nederlandse strafbaarstelling van mensenhandel lijkt in een existentiële crisis te verkeren, waarbij de vraag naar wat mensenhandel is en of bepaalde gedragingen onder die noemer geschaard kunnen worden, centraal staat. In deze scriptie van *Elmin Omičević* is gepoogd om vanuit een conceptueel, Europees en internationaal kader tot een éénduidiger interpretatie van de Nederlandse strafbaarstelling van mensenhandel te komen. Hierbij stond de vraag centraal of dat reeds

met het voldoen aan Europese en internationale mensenhandelverplichtingen, in het bijzonder de verplichting tot (effectieve) strafbaarstelling, kon worden bereikt en zo nee, welke aanbevelingen gedaan konden worden om die éénduidige strafbaarstelling te bewerkstelligen, zonder die (minimum)verplichtingen te schenden. Uit het evaluatieve deel van de scriptie blijkt dat Nederland de Europese en internationale bepalingen uit mensenrechten- en anti-mensenhandelinstrumenten vrij correct heeft geïmplementeerd en geïncorporeerd. Dat leidt echter niet tot een strafbaarstelling zonder problemen, nu die rechtsinstrumenten slechts tot een bepaald minimum verplichten en zelf vage en ruime definities van mensenhandel hanteren. Daardoor is die onduidelijkheid bij het knippen en plakken van de definities bovenop bestaande Nederlandse regelgeving, naar de Nederlandse rechtsorde overgeheveld. In de scriptie is daarom een aantal aanbevelingen gedaan met betrekking tot de interpretatie van de strafbaarstelling. Daarbij wordt geconcludeerd dat een kritische houding ten aanzien van het steeds verder verruimen van de *idiosyncratische* strafbaarstelling voorop moet staan, om te voorkomen dat het delict tot containerbegrip verwordt en een proces van devaluatie meemaakt. •

Elmin Omičević

Mensenhandel: een idiosyncratische strafbaarstelling. Een herinterpretatie van de Nederlandse strafbaarstelling van mensenhandel vanuit een conceptueel, Europees en internationaal kader

Masterscriptie Strafrecht, Universiteit Utrecht

Begeleider: prof. dr. J.A.E. Vervaele

Beoordeling: 9

De gehele scriptie is te lezen op ons blog: njb.nl/njblog

Overig

ERC Starting Grant

408 onderzoekers hebben in september een European Research Council Starting Grant ontvangen, een persoonsgebonden subsidie van ongeveer 1,5 miljoen euro. Laureaten werkzaam aan Nederlandse universiteiten op juridisch gebied zijn: *Marija Bartl* (UvA), *Anna Gerbrandy* (UU) en *Amy Strecker* (UvA). •